THE HEBREW JOURNAL
דער אידישער זשורנאל
THE HEBREW JOURNAL
Published by
JOURNAL PUBLICATIONS OF TORONTO, LIMITED
542 DUNDAS ST. WEST Telephones: ADelaide 7424-7425
NATHAN FRIEDLAND, President.
Entered as Second Class Mail Matter at C. P. O., Toronto, January 22nd, 1913.

LABEL PRINTED BY TRADES UNION LABEL COUNCIL UNITED 25

זכור ליציאת מצרים

נאך א מיל־שטיין איבערגעלאזען אויפ'ן וועג צו אידישער עמאנציפאציע, און מיר שטעלען זיך אפ צו פייערען אונזער באפרייאונג, אנצוזאמלען נאך קרעפטען, אננעמען זיך מיט נאך מוט, אום פארצוזעצען אונזער וועג צו דער ענדליכער באפרייאונג.

פרעהט זיך היינט דאס אידישע פאלק מיט זכרונות פון אמאל, ווען א גאנץ פאלק איז פארשקלאפט געווען אין מצרים און איז פון דארטען באפריים געווארען. מעג דאך יעדער איינער גלויבען ווי אזוי ער וויל, וואס עס האט געבראכט צו דער באפרייאונג, א געטליכע קראפט, נסים, אדער דאס פאלק האט זיך אויפגעהויבען אין רעוואלוציע, צוריסען די שקלאפען־קייטען און זיך באפריים.

עס איז אבער א היסטאָרישער פאקט, אז די אידען האבען זיך באפריים פון שקלאפעריי און זענען ארויס פון מצרים אונטער דער פירערשאפט פון משה'ן. און עס האט דאך אין פאלק געדארפט זיין מער ווי איין משה, אז דאס פאלק זאל רייף זיין פאר באפרייאונג. מער ווי איין משה האט גע־דארפט אנפירען אן אגיטאציע צווישען פאלק ער זאל דערזעהן די שקלאפעריי, אין וועלכער ער איז פארזונקען.

דאריבער איז אנגעזאגט געווארען פון דור צו דור, אז יעדער איינער דארף פיהלען פתקט אזוי ווי ער אליין וואלט געווען פון די, וועלכע האבען זיך באפריים פון מצרים פון שקלאפעריי.

ווי אנדערש וואלט געווען די לאגע פון אידישען פאלק, ווען יעדער איד וואלט געפיהלט, אז ער דארף עפעס צוטראגען צו דער באפרייאונג פון זיין פאלק. ווייל אויב פיזיש קנעט דאס אידיש פאלק יעצט ניט קיין ליים און מאכט זיך קיין ציגעל פאר פרעה'ן, זענען די גייסטיגע נגישות וועלכע דאס אידיש פאלק טראגט יעצט אריבער, געוויס ניט קיין קלענערע. א שקלאפערישע באהאנדלונג אין פיזישער שקלאפעריי טוט ניט אזוי ווה ווי א גייסטיגע שקלאפעריי און כלומרשטע פרייהייט.

זכור ליציאת מצרים.

א געדעכטניש צו יענער צייט, ווען דער איד פייערט היינט זיין באפרייאונג פון מצרים טאר ער ניט פארגעסען, אז אויך היינט איז ער אין גלות.

שווער איז דער אידישער גלות־וועג. צוויי טויזענט יאר וואנדערונג פון לאנד צו לאנד, פון שטאדט צו שטאדט צוגעהט און צושפרייט איבער'ן גאנצען ערד־קוגעל.

קען זיך דאך א פאלק מיט פרייהייט פרעהען ווען עס איז פריי, ווען עס לעבט און פיהלט זיך פריי. ווי קען מען אבער זיך מיט פרייהייט פרעהען ווען מען איז אין גלות?

זיינגט דאך אויך דאס פויגעלע אפילו אין גאלדען שטייגעלע. די טרעלען זענען אבער אומעדיגע, ווייענדיגע און ביינקענדע נאך יענער צייט, ווען עס איז פריי אין פעלד געפלויגען און וואו דער אפרוה פלאץ איז בלויז א דארע צווייגעלע געווען און די שפיז, א טרוקענע שטרויעלע.

זיינגט היינט אויך דער איד און פרעהט זיך מיט דעם וואס זיינע אור־עלטערן האבען זיך אמאל, מיט קנאפע פיער טויזענט יאר צוריק, באפרייט פון מצרים. אליין איז ער אבער גייסטיג פונקט אזוי פארשקלאפט, ווייט פון זיין איינענעם באדען, פונקט ווי די אור־עלטערען אמאל.

א פאלק אבער וואס בענקט נאך פרייהייט, וואס פרעהט זיך מיט'ן זכרון פון פרייהייט, אפילו ווען עס איז אין גלות, אזא פאלק איז זעהר גאהענט צו פרייהייט.

עס ליגט אין געדעכטניש פון אידישען פאלק יענע באפרייאונג. עס איז אין בלוט פון פאלק, אזא פאלק קען ניט, און וועט ניט בלייבען פארשקלאפט.

ענגלאנד האט עס באוויזען

געוויל משעמבערליין, דער ענגלישער פינאנץ מיניסטער, האט נעכ־מען אריינגעבראכט זיין בודזשעט אין פארלאמענט, און ניט אכטענדיג אויף דעם, וואס די איינגאמע פון טאריפען איז ניט שטארק פארגרעסערט, דאס הייסט, אז טאריפען וועלען ניט געהעכערט ווערען, ווערט דאך דער־ווארטעט אן איבערפלוס פון 105 מיליאן דאלאר איבער די אויסגאבען.

מיט דעם יעצטיגען בודזשעט האט ענגלאנד באוויזען א וואנדער, וועלכען די פינאנציעלע וועלט האט זיך ניט געוואלט גלויבען. אבער יעצט, ווען ענגלאנד האט עס באוויזען, וועט איר די וועלט מוזען נאכטאן.

צוויי אויסשטעהענדע זאכען ווייזט דער ענגלישער בודזשעט. ער־שטענס, אז מלחמה חובות ווערען אפגעשאפען, און צווייטענס, אז דער גאלד סטאנדארד איז א רואיגע פאר דער וועלט.

אום דאס גענוי צו פארשטעהן דארף מען א קוק טאן וואס אין ענג־לאנד איז געשעהן.

ענגלאנד איז מיט עטוואס מער איידער א יאר צוריק, געשטאנען אויפ'ן שוועל פון באנקראט און פאלשטענדיגען צוזאמענברוך. אנשטאט דיסקוסיעס אין שפילען פאליטיק, האבען זיך אלע פאליטישע פארטייען צו־זאמענגענומען. די גרעסטע קעפ האבען זיך אנגעשטריינגט, און עס איז באשלאסען געווארען מאכען א נאציאנאלע רעגירונג פון אלע ריכטונגען און ראטעווען דאס לאנד פון אונטערגאנג.

די ערשטע זאך וואס די נאציאנאלע רעגירונג האט געטאן איז גע־ווען אפצושאפען דעם גאלד סטאנדארד, דאס האט, אמת, געשעדיגט דעם פונט שטערלינג אין אויסלאנד, אבער דערפאר האט עס געראטעוועט דאס לאנד.

מען טאר ניט פארגעסען, אז אויף דער גאנצער וועלט איז ניטא אפילו קיין קליינער טייל פון גאלד, מיט וועלכען די רעגיערונגען האבען זיך פארפליכטעט צו באצאלען זייערע חובות, דאס מיינט, אז דער גאלד דאלאר שטייגט אלע מאל העכער וואס מער מען יאגט זיך נאך אים. ווען אבער דער גאלד סטאנדארד איז אפגעשאפט געווארען און מען דארף מער מיט קיין גאלד ניט צאלען, ווערט דאך געלט פריי. פאפיר קען מען דאך אלע מאל מער שאפען איידער גאלד.

וויפיעל דער ענגלישער פונט איז ניט געפאלען, איז דאך אין לאנד אלץ גרינגער געווארען, ווייל סוף־כל־סוף וועט דאך ענגלאנד אירע חובות צאלען מיט פראדוקציע.

פון דעם קען מען פארשטעהן פארוואס אין ענגלאנד פילט זיך יעצט א מין פראספעריטי, אדער בעסער געזאגט, אז די שלעכטע צייט פאר־שווינדט מיט'ן גייעם בודזשעט — אן איבערפלוס אין דער קאסע.

וועגען די מלחמה חובות זאגט דער בודזשעט, אז ענגלאנד האט ניט געמאכט קיין פארבארייטונגען צו צאלען פון דער קאסע, ווייל אלץ וואס זי דארף צאלען ווערט געדעקט פון רעפעראציע פון דייטשלאנד.

א קלוגער איינפאל.

אזוי ווי דייטשלאנד צאלט דאך ניט, דארף זי אויך ניט צאלען, און אויב דייטשלאנד וועט צאלען, וועט זי צאלען, דאס איז א קאפולער אנגע־הערעניש, אז די מלחמה חובות פארשווינדען אויף אויביג.

ענגלאנד האט באוויזען דעם וועג און עס איז קיין צווייפעל ניט, אז די קלענערע לענדער וועלען איר נאכטאן. און ניט נאר די קלענערע לענ־דער, נאר אפילו די גרויסע אמעריקע וועט מוזען נאכפאלגען, אויב זי וועט ניט וועלען פארזיכען אין פינאנציעלער רואיגע.

פסח „פילאזאפיע"

(טעגליכע שמועסען)
פון צחקי.

פארוואס האט גאט געהייסען משה'ן שפאלטען דעם ים?

די ראזיגע פראגע האט אמאל גע־שטעלט א קליינשטעטעלדיגער נגיד וועמען מען האט געשאצט אין ראטשילדס פארמעגען צו זיינעם אן אורח (עיראר), וועלכען ער האט גענומען צו זיך אויף שבת.

פונקט ווי די מערסטע קליינשטעד־טעלדיגע גבירים איז דער ראזיגער נגיד אויך געווען א מורא'דיגער פארגון, זיך אליין האט ער רוקא ליעב געהאט, נאר א צווייטען האט ער ניט פארגונען א ביסען ברויט.

ווי זשע קומט עס וואס אזא קמצן (קאמצען) האט גענומען אן אורח אויף שבת?

איז דער תירוץ אז וועלען האט ער טאקע ניט געוואלט דעם אורח, נאר אזוי ווי דער רב און דער שמש און נאך עטלי־כע חשובע'ע אידען. זענען צוגעשטאנען צו איהם, האט ער נאכגעגעבען.

"איהר נעהמט דאך ניט אבי וואס פאר אן אורח, האבען די אידען צו איהם גע'טענה'ט. ער איז א תלמיד חכם. ער איז א גרויסער מגיד און אזא איה וועט דאך באשיינען אייער טיש".

הכלל, האט זיך אונזער קארגער נגיד געבויגען "פאר'ן ווילען פון פאלק" און האט געבראכט דעם אורח צו זיך.

דאס בעסטע וואס האט אונזער נאסט־"פאליובעט" ביים טיש, איז געווען דאס פלעשעל שנאפס. ער האט זיך דוקא ניט געלאזט בעטען און האט זיך אנגעגאסען עטליכע גלעזלאך.

ברומט דער נגיד אונטער דער נאז: "א חוצפה אביסעל צו טרינקען אזוי פיעל"...

שמייכעלט אונזער מגיד אין באר־ארין און טראכט ביי זיך: "וויילסט ניט איך זאל טרינקען, וועל איך "עסען"... און ער טונקט איין א ווייניע שטיק חלה אין א גלעזעל שנאפס. די חלה האט איינגעוויגען אין זיך דעם שנאפס און דער מגיד האט עס אויפגעגעסען...

"זאגט מיר, כ'בעט אייך, ר' מגיד, איהר זענט דאך א תלמיד חכם א איד, צוליעב וואס האט גאט געהייסען משה'ן שפאלטען דעם ים, ער האט דאך געקענט הייסען משה'ן אריינגאהרפען א שטיק חלה אין ים אריין, וואלט דער ים אויס־געוויגען געווארען?"

"איהר זענט אוראי זעהר גערעכט, האט דער מגיד געענטפערט מיט א כיטרן שמייכעל, נאר וואס זשע דען, דאמאלסט איז געווען פסח און עס איז ניט געווען קיין חלה נאר מצות, דאריבער האט מען געמוזט שפאלטען דעם ים..."

* * *

מיט עטליכע וואכען צוריק האב איך געלייענט, אז א באריימטער ארבעא־לאג וועלכער האט געמאכט אויספארשונ־גען אין פאלעסטינע, האט אויסגעפונען, אז אין דער אמת'ען איז גאר קיין נס ניט געשעהן ביים שפאלטען דעם ים וועגן די אידען זענען ארויס פון מצרים. עס איז בלויז געווען אן ערדציטערניש און דאס וואסער איז צושפאלטען געווארען צוליעב דער שטארקער ווירקונג פון דער ערד־טרייסלונג.

וואס איז אבער דער חילוק ווי אזוי דער ים איז אויסגעריקענט געווארען — דורך אן ערד־ציטערניש אדער דורך א שטיק חלה... — פאר אונז איז גענוג אז אזוי פיעל אידען אהן עין־הרע, האבען זיך גערעטעוועט פון זייערע מעכטיגע פארפאלגער.

* * *

אידען האבען פארפאלגער פון דעם ערשטען טאג אן וואס זיי זענען געבוירען געווארען אלס א ראסע — און די דאזי־גע געבורט איז פארגעקומען אין מצרים, וואו די אידען האבען, צום ערשטען מאל אין זייער געשיכטע, אנגעהויבען זיך פרוכפערען און מעהרען ווי די שטערען אין הימעל און דער זאמד אויפ'ן ברעג ים.

די ערשטע באפרייאונג פון די אידען אלס א פאלק (אין זיין ערשטער פארמי־רונג) איז געווען די באפרייאונג פון מצרים.

און ווייל עס איז געווען די ערשטע באפרייאונג אונזערע, דאריבער פייערן מיר אזוי פיעל יאהר־טויזענטע די דאזי־גע וויכטיגע פאסירונג אין אונזער גע־שיכטע. אידען האבען שוין דורכגעמאכט א סך גלות'ן זינט יענער צייט, אבער קיין אנדער טאג פון באפרייאונג איז ניט פארבליבען ביי אונז אזוי איינגעקריצט ווי דער יום־טוב פסח.

מיר דוכט זיך אבער אז פארבלי־בען איז דער פסח פעסט איינגעבירגערט אין אונזער אידישען לעבען, א דאנק די באריימטע קניידלאך.

ווער ווייסט וואו דער פסח וואלט שוין ביי אונז אנגעשפארט, ווען ניט די "היסטאָרישע" קניידלאך, כרעמזלאך און אנדערע גוטע פסח'דיגע מאכליס?....

הערט איהר, אונזער גאט איז הפנים געווען גאנץ פראקטיש. מיר זעהען, אז ווען מיר ווארטען אויף זייער אהערקומען און אויף זייער העלפען אונז ביים אויפבויען אן שאפען אונזער נאציאנאל לעבען.

מיט סאלד בענריסט אין נאמען פון ער־הלאומי, און פראפ. בראדעצקי אין אין נאמען פון דער אידישער אגענץ.

דאן האלטען קורצע רעדעס הער נדב דער אנפיהרער פון דעם ארץ־ישראל'דיגען מכבי, און דר. לעלעווער, דער הויפט־קאמענדאנט פון דעם וועלט'ס מכבי.

צום לויב פון די רעדנער מוז גע־זאגט ווערען: דאס די רעדעס זענען דאס מאל געווען פארהעלטניסמעסיג קורצע, און מען איז באלד איבערגעגאנגען צו "קונסט און פארווייילונג". דער "אוהל" האט געגעבען א פרעכטיגען פראגמענט פון "ירמיהו".

די "חבימה" האט געגעבען א פראג־מענט פון "כתר דוד" מיט דער באטיי־ליגונג פון ראווינא און פינקעל.

דער "מטאטא" האט געגעבען צוויי ממזריש־שטיפערישע סצענקעס פון זיין רעפערטואר. קאמפאניעצס קאנצערט אנ־סאמבל האט געשפיעלט סאן־סענס קאנ־צערט "וואקכאנאליע", און ה' בן־ציסי האט מכבד געווען מיט צוויי אראטאר־יום פראגמענטען, אויסגעפיהרט דורכ'ן כאר און ארקעסטער.

בינו לבינו האט זיך פון זיך אליין פארמירט א הורא־רעדעל. עפעס איינער מיט א שווארצער טשופרינע און טיפע ברענענדיגע אויגען האט זיך ארויסגע־כאפט אויף א שטוהל, און צווישען די אנטראקטען האט ער "דיריגירט" מיט אלע ארום איהם.

מען האט געזונגען און געטאנצט פרעהליכע הויראס. און די פרעהליכע שטי־מונג האט געהאלטען אין איין שטייגען ביים עולם, און איין נאס וויסט ווען מען האט אין דער דאזיגער נאכט געשלאפען אין תל אביב. ווארום ארויסגעהענדיג פון דעם "בית עם" זייענען צוויי אדר האל בער נאכט, האט מען ערשט גענומען זיך צום טאנצען איבער דער נאס. אין דער פריה ווידער איז מען זיכער ניט געשלאפ־פען, ווארום די נאסען האבען גערוישט פון די הכנות צו דער מכבי־אדע, וועלכע האט זיך געהאט צו עפענען זייגער דריי נאכמיטאג.

אין שטאדט איז אויסגערופען געוואר־רען א האלבע טאג "ביטול מלאכה". פון זייגער צוועלף אן זענען געשלאסען גע־ווארען אלע פאבריקען און ווארקשטא־טען, און זייגער איינס זיינען די־נאסען פול געווארען מיט פארשיעדענע מכבי־גרופעס וואס האבען זיך פארזאמעלט אין די אנגעוויזענע פונקטען, כדי צו קענען בעצייטענס ארויסמארשירען צו דער מכבי'אדע.

פון ירושלים, חיפה און פון אלע קאלאניעס זענען אנגעקומען אהן א שיעור אויטאבאסולען אנגעפאקט מיט א צוזוג־גענעם און צוהוליעטען עולם. היינט זשע האבען די קאלאניעס ארויסגעשיקט זייערע רייטער אבטיילונגען געקליידעט אין די וויים־בלויע אונזיפארמען אין געווען איבער זיי "טאקע נאר א ברכה צו מאכען".

יונגען איינס ביי איינס ווי די דעמ־בעס. דאס בלוט שפראצט ממש ארויס פון די באקען, היינט זשע זייער ארט זיצען אינם זאטעל פון פערד — דאס וואלט מען געמעגט כלעבען גאנץ שעהן זוכען אין די בעסטע קאוואלעריע פאלקען פון דער וועלט'ס מלוכות.

זיינער צוויי האט זיך שוין געשפירט איבער די נאסען א מאדנע איינלעניש און נערוועזיטעט. יעדערער האט זיך געאיילט און האט מורא געהאט אז מען זאל חלילה ניט פארשפעטיגען . . .

דער "איצטדיון" (סטאדיאן) איז איינ־געפארדענט געווארען אויף א זאמדיגען ברעג, דארטען וואו דער טייך ירקון פאלט אריין אין ים. דעם דאזיגען פלאץ (שטח פון 40 דונאם) האט די רעגיערונג פאר־פאכטעט דער "עיריה" פון תל אביב אין אויף 49 יאהר, און דער מכבי־קאמיטעט האט דארטען במשך צוויי חדשים בעוויזען אלץ איינצווארדענען. דער באדען איז גע־ווארען איבערגעצויגען מיט א שיכטע פע־טער ערד. ער איז געווארען אויסגעלייכט און אויסגעפרעסט, און אויסער דעם איז ער געווארען ארומגעפארקאנירט, און עס איז אויפגעשטעלט געווארען א רייזיגע טריבונע, מיט פיעל ספעציעלע בנינים פאר די ספארטסלייט און בענק פאר'ן פובליקום.

מען האט אויך צוגעצויגען א כביש. מיט איין ווארט מען האט אלץ פערטיג געמאכט אין בעסטען ארדענונג.

אין דעם ערשטען סעאנס איז שוין געווזען געווארען דורכצומאכען איינינג וועגען לויפען צווישען פארשיעדענע לאנדס־מאנשאפטען און צו שפיעלען דעם ערש־טען פוטבאל.

(פארזעצונג אויף פייריש 3)

די פייערליכע געדענקונג פון דער מכביאדע אין תל אביב

(פון אונזער ספעציעלען קארעספאנדענט) י. ל. וואהלמאן (תל אביב)

ווייפיעל גענוי טוריסטען עס זענען זיך אנגעפאהרען פון אויסלאנד צו דער מכבי'אדע — איז פארלויפיג נאך שווער פעסט צו שטעלען.

וועמען אבער אינטערעסירט עס דען צו טויזענט מענשען מעהר, צו טויזענט ווענינער. וואס פאר א ווערט קען דען האבען א קאלטער ציפער לגבי די הייסע געפיהלן וועלכע האבען דא אויפגעבראוזט אין יעדער אידישע הארץ?

מענשען געהען דא ארום ווי אויפ'ן "עולם הדמיון". מען גלויבט ניט זיך אליין אז דאס איז א וואהר, ניט קיין חלום.

מען זעהט מיט אייגענע אויגען די אויסגעבענקטע פאנטאזיע פון א "קיבוץ גליות". פארוואגלטע ברידער פון פאר־שיעדענע גלות לענדער זענען זיך צונויפ־געקומען צו דער פארלאזטער אלטער היים. עפעס האט מען זיי דערצעהלט, און עפעס האבען זיי געהערט אז דא וועבט זיך צוריק א ניי אידיש לעבען, זע־נען זיי אהער געקומען כדי צו דעמאנסט־רירען דא דעם אויסגעגלייכטען אידישען רוקען, מיט דער שטארקער פויסט און גרינגער פוס.

צוזאמען מיט זיי האבען זיך שוין מיטגעגאסט נאך טויזענטער סתם אידען, און אויף די ברייטע זויבערע גאסען פון דער ערשטער אידישער שטאדט, טרעפען זיך אן גרופעסווייז אידישע ספארטס־מענער און טוריסטען פון אלע עקען פון דער וועלט, עס הערט זיך א מישמאש פון אלע וועלכסט־שפראכען, און דאך אין פארא־איין וואָרט וועלכעס לאזט זיך הערען ביי זיי אלע, דאס איז דאס העברעאישע וואָרט "שלום", וועלכער איז איינענטליך כמו מעהר ווי נאר א מאדערניזירטער אויסדריק פון דעם אלטען אידישען הייס־מישען "שלום עליכם" . . .

דאס מערקווירדיגסטע פון דעם אלעם איז, דאס זאָרגלאָזיגקייט פון די אלע אנ־געפאהרענע געסט, בנוגע א פאלאץ וואו צו קענען וואוינען איבער דער מכביאדע־צייט.

אלע ווייסען זיי דאס די האָטעלען פון תל־אביב זיינען שוין לאנג איבער־פולט, פונדעסטוועגען זאָרגט ניט קיינער, ווייל מען פארשטעהט דאס אין דער ערש־טער אידישער שטאדט וועט מען שוין ניט געכטיגען אויף דער נאס.

אלע פרייע צימערען פון שטאדט זע־נען פריוויליג מאביליזירט געווארען צום גוסטען פון די אנגעפאהרענע געסט. נאך מעהר. פיעל פון די מנדבים פון צי־מערען האבען זיך אפילו מתחייב געווען צו געבען זייערע "פענסיאנערען" פרי־שטיק מיט נאכט־עסען, די אלטע אידישע טראדיציע פון הכנסת אורחים האט ער־וואכט אין תל אביב אין איהר שעהנס־טער מאס, און אויף אלע געביטען. דער קאמיטעט פון דער "וויצא" האט נעזאָ־מעלט ביי די אייגענע מיטגלידערינס נאנצע שטויסען מיט צוקער־טארטען, און אלע אנדערע גוטע זאכען, און האט דער־מיט מכבד געווען די געסט אין "בית־עם" ביי די אנטראקטען פון דער פייער־ליכער ערעפענונג.

דאָסגלייכען האבען די קינסטלער פון תל־אביב פרייוויליג געוויילט די עגסט מיט פראגמענטען פון זייערע רעפערטו־ארען.

די פרימיטיווע געביידע פונ'ם תל־אביב'ער בית עם — וואו עס איז פאר־נעקומען די פייערליכע ערעפענונג פון די מכביאדע — האט אויסגעזעהן העכסט אימפּאזאנט.

דער איינטריט איז געווען בלויז פאר די אנגעקומענע פון דער פרעמד מכבי־מיטגלידערער. אויך פאר די איינגעלאדענע געסט פון אלע שיכטען פון דער געזעל־שאפט. די בולגאַרישע מכבי־לייט האָ־בען מיטגעבראכט מיט זיך אין בית העם אריין זייער איינענעם ארקערסטער, און אויבער וואס האבען זיי מכבד געווען דעם עולם מיט א פאר פיינע מאַרשען.

די ערשטע בענריסונג האלט דער בירגערמייסטער הער דיזענהאָף.

— פון 27 לענדער זענען איהר אהער נעקומען — זאגט דער בעאכטעטער "טא־טע" פון דער שטאדט תל־אביב — איהר זענט נעקומען זעהן וואס עס איז דא גע־וואָרען אויפגעטאן, און איהר זענט נעקו־מען בעווייזען אונז ווי אויך דער גאנצער וועלט די קראפט און כוח פון דעם אידי־שען יונגען דור אין דער גאנצער וועלט אונטער דער רוהמפאָלער פאהן פונ'ם מכבי...

די בירגער פון תל אביב — זאגט ווייטער הער דיזענהאָף — בעטען אייך צו בעטראכטען זייערע הייזער, גלייך ווי זיי וואָלטען געווען אייערע אייגענע, און ווען איהר וועט צוריק אהיימפאָהרען זאָלט איהר אייערע נאָהענטע און בע־קאנטע דערצעהלען וואס איהר האט דא געזעהן, און איהר זאָלט זיי זאָגען דאס טען, און זייגעט איינס זיינען די־נאסען פול געווארען מיט פארשיעדענע מכבי־גרופעס וואס האבען זיך פארזאמעלט אין די אנגעוויזענע פונקטען, כדי צו קענען בעצייטענס ארויסמארשירען צו דער מכבי'אדע.

פון ירושלים, חיפה און פון אלע קאלאניעס זענען אנגעקומען אהן א שיעור אויטאבאסולען אנגעפאקט מיט א צוזוג־גענעם און צוהוליעטען עולם. היינט זשע האבען די קאלאניעס ארויסגעשיקט זייערע רייטער אבטיילונגען געקליידעט אין די וויים־בלויע אונזיפארמען אין געווען איבער זיי "טאקע נאר א ברכה צו מאכען".

יונגען איינס ביי איינס ווי די דעמ־בעס. דאס בלוט שפראצט ממש ארויס פון די באקען, היינט זשע זייער ארט זיצען אינם זאטעל פון פערד — דאס וואלט מען געמעגט כלעבען גאנץ שעהן זוכען אין די בעסטע קאוואלעריע פאלקען פון דער וועלט'ס מלוכות.

זיינער צוויי האט זיך שוין געשפירט איבער די נאסען א מאדנע איינלעניש און נערוועזיטעט. יעדערער האט זיך געאיילט און האט מורא געהאט אז מען זאל חלילה ניט פארשפעטיגען . . .

דער "איצטדיון" (סטאדיאן) איז איינ־געפארדענט געווארען אויף א זאמדיגען ברעג, דארטען וואו דער טייך ירקון פאלט אריין אין ים. דעם דאזיגען פלאץ (שטח פון 40 דונאם) האט די רעגיערונג פאר־פאכטעט דער "עיריה" פון תל אביב אין אויף 49 יאהר, און דער מכבי־קאמיטעט האט דארטען במשך צוויי חדשים בעוויזען אלץ איינצווארדענען. דער באדען איז גע־ווארען איבערגעצויגען מיט א שיכטע פע־טער ערד. ער איז געווארען אויסגעלייכט און אויסגעפרעסט, און אויסער דעם איז ער געווארען ארומגעפארקאנירט, און עס איז אויפגעשטעלט געווארען א רייזיגע טריבונע, מיט פיעל ספעציעלע בנינים פאר די ספארטסלייט און בענק פאר'ן פובליקום.

מען האט אויך צוגעצויגען א כביש. מיט איין ווארט מען האט אלץ פערטיג געמאכט אין בעסטען ארדענונג.

אין דעם ערשטען סעאנס איז שוין געווזען געווארען דורכצומאכען איינינג וועגען לויפען צווישען פארשיעדענע לאנדס־מאנשאפטען און צו שפיעלען דעם ערש־טען פוטבאל.

הגדה - פאלקלאר

יכול מראש חודש

אין א שטארט זענען געווען צוויי רבנים.

איינער א גאון, א מופלג בתורה, דער צווייטער — ניט קיין גרויסער למדן. געוועהנליך האבען זיי ביידע געהאל־טען פפ־לי־דרשות אום שבת הגדול.

דער אונטערשייד צווישען זיי איז אבער געווען דאס, וואס דער גאון האט באלד אין ראש חודש ניסן בעקאנט גע־מאכט אין א מודעה אויף דער בית־המדרש וואנט די טעמא פון זיין שבת־הגדול־דרשה, כדי לומדים זאלען זיך צו־גרייטען אנצופרעגען איהם די שטעלען, וואס וועלען זיי ניט געפעלען. דער צווייי־טער רב אבער, האט געהייסען אויסרופען די טעמא פון זיין דרשה אום שבת הגדול זעלבסט נאכ'ן מוסף דאווגען.

האט די וועלט געזאגט, אז אויף זיי איז דאס מרמז דער בעל הגדה:

"יכול מראש חודש,
תלמוד לומר ביום החוא."

דאס הייסט יכול — דער וואס איז א יכול, א וואוייל־קענער — מראש חודש! דער מאכט בעקאנט די טעמא פון זיין דרשה נאך אין ראש חודש ניסן. תלמוד לומר — דער וואס לערענט זיך אבער ערשט זאגען א דרשה — ביום החוא! דער פארעפענטליכט איהר טעמא אין זעל־בען טאג, וואס ער זאגט די דרשה...

* * *

דער קמצן איז גוזר ואינו מקיים,
פונקט ווי פרעה פון מצרים.

צום סדר האט א קלוג אינגעל נאך די פיער קשיות געפרעגט זיין פאטער, א קארגען גביר נאך א פינפטע קשיא:

מה נשתנה — פאר וואס אלע נעכט פון א גאנץ יאהר, אז עס קומט אריין צו דיר אין ארימאן, גיסט דו איהם א קדחת, הלילה הזה, די דאזיגע נאכט פון פסח ווערסט פלוצלינג מילד און שרייסט הויך: כל דכפין ייתי וייכל?

דער פאטער: א געטראפענער פון צו יעדען יום־טוב האט ער צוגעשאנקט א ספעציפישען מאכל. שבעות האט ער אונז געגעבען בלינצעס; פורים — קרעפלאך און פסח קניידלאך....

עס איז א גוטע "פארפארע" פאר א יום־טוב...

* * *

אלוא, האט מיר א פעטען, געשמא־קען פרעהליכען און "ליכטיגען" פסח!

פאלקסטימליכע דבורים, רעדענסארטען, גלייכווערטלאך און אנעקדאטען

וואס באצייהען זיך אויף דער הגדה של פסח און זענען נאך נישט אין ערגעגן פאר־עפענטליכט געווארען, געזאמעלט און סטיליזירט פון ה. י. זהבי.

זיין זונס רייד, ווערט צוטומעלט און ער־וויסט נישט וואס צו ענטפערען.

אבער דאס קלוגע אינגעל העלפט ארויס דעם פאטער פון זיין פארלעגענ־הייט און זאגט:

— וויסען זאלסטו, טאטע, אז דער בעל־הגדה פארענטפערט עס מיט זיין "עבדים היינו לפרעה במצרים" אויך מיין פינפטע קשיא.

ווייל אויף עבדים היינו לפרעה מאכט רש"י:

מיר האבען געלערענט ביי פרעה'ן אין חדר און זיך טאקע אויסגעלערענט פון איהם צו זיין אויך א גוזר אוינו מקיים, צו שרייען הויך: ווער עס איז הנגעריג זאל קומען און עסען, און עס ניט מקיים צו זיין . . .

* * *

געזאגט דעם שווער א גוטען פשט, אויף צא ולמד.

א שווער, אן עם הארץ, איז געקומען צום רב, באקלאגען זיך אויף זיין איידעם, וואס זיצט גאנצע טעג און לערענט און וויל ניט ארויסגעהן אין גאס עפעס האנד־לען און געלט פארדיענען.

דער רב האט אויפגעמעשט די הגדה און געזאגט צום איד:

אם זעהסט, אז אויך לבן הארמי האט געהאט די איינגענע טענה צו זיין איידעם יעקב ווי איהר!

עס שטעהט:

צא — געה ארויס אין גאס האנדלען.

ולמד מה — נאך וואס טויג דיר דאס לערענען?

בקש לבן הארמי — אזוי האט פאר־לאנגט לבן הארמי פון זיין איידעם יעקב.

נו, צו ווילט איהר באמת נאכטאן דעם שונא ישראל, לבן הארמי?

* * *

וימת מלך מצרים,
ויאנחו בני ישראל.

פאר וואס האבען דאס אידען אזוי שטארק געקלאגט און געזיפצט ווען דער מלך מצרים איז געשטארבען?

שוין זשע איז זיי אפשר א שאד געווען דער דאזיגער מלך, דער צוער היהודים?

נאר כידוע, איז דער סדר העולם, אז ווען עס שטארבט א קענינג איז א לאנד, ארויס דער נייער מלך, וואס באַ־שטייגט נאך איהם דעם טראהן, א מא־ניפעסט, אין וועלכען ער אמנעסטירט אלע זיינע פארשקלאפטע און פאראורטייל־טע אונטערטאנען. נאכ'ן טויט פון מלך מצרים האבען די אידען געהאפט, אז דער נייער מלך וועט אויך זיי צוזאמען מיט אלע אנדערע פארשקלאפטע קנעכט בעפרייען. האט מען אבער ספעציעל די אידען אויס־געשלאסען פון צוגעניסען פון דער אמ־נעסטיע, און דערפאר האבען זיי אזוי שטארק געזיפצט און געקלאגט!

(שאלות ותשובות
מהר"ם מרוטענבערג)

* * *

כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו.

פאר וואס איז היינט א מאדע, אז די כלות מוזען געבען נדן זייערע חתנים? אמעהר געפינען מיר דאך, דאס פארציי־טענס האט נאר פארקעהרט דער חתן בעצאהלט פאר דער כלה, ווי א שטייגער אונזער טאטע יעקב, וואס האט געארבייט בייביי לבן אזוי שווער אבי צו באקומען זיין טאכטער רחל פאר א ווייב.

אויך נאך פריהער האט אליעזר גע־נעבען מתנות דעם מחותן בתואל, כדי ער זאל געבען זיין טאכטער רבקה פאר א ווייב צו זיין הער יצחק?

אין דעם איז שולדיג נאר פרעה, יפח שמו! ווייל זינט ער האט ארויסגענעבען זיין באוואוסטע גזרה צו ווארפען אלע איינגלאך אין וואסער אריין, פון יענער צייט אן האט זיך די צאהל מיידלאך פארמעהרט אזוי, דאס אויף צעהן כלות פאלט אויס ניט מעהר ווי איין חתן. דע־ריבער זענען חתנים געווארען שטארק חריף און מיידלעך מוזען געבען נדן !...

* * *

דבר אחר ביד חזקה.

דאס איז א רמז, אז א דבר־אחר נעהט נאר מיט תקיפות, מיט א יד חזקה...

* * *

א דארפסמאן האט געגעבען צו אן איינבינדער ער זאל איינבינדען זיין אל־טען צוישאטענעם קרבן־מנחה סידור. האט דער איינבינדער זיך טועה געווען און אריינגעבונדען א בלעטעל פון תחנון אין דער הגדה.

זיצט דער דארפסמאן ביים סדר און זאגט:

אלו עשר מכות שהביא הקב"ה על המצריים במצריים ואלו הן (דאס איז גע־שטאנען אויף איין בלעטעל, דאס ווייטער־דיגע איז געשטאנען אויף א ניי בלעטעל) "אשמנו, בגדנו, גזלנו, דברנו דופי"....:

— טאטע ! גיט א געשריי אויס דעם ישובניק'ס זוהן — דוכט זיך, אז היי יאהר האבען מיר עפעס מעהר מכות!

דער ישובניק פארקלעהרט זיך א ווייל און ענטפערט געלאסען:

— דאס מוז זיין דערפאר, ווייל מיר האבען היינט אן איבער יאהר ! (עיבור). זיינער אפרל 19 2

* * *

צו וואס האט איינגעטליך ר' יהודא צוגעגעבען די סימנים: דצ"ך, עד"ש באח"ב צו די מכות, וואס האט ער דא דערפון פארדיענט

— ר' יהודא האט דא מרויח געווען דאס, וואס יעדער איד פארדיענט — מכות!

רעכען איבער:

דצ"ך — דם, צפרדע, כינים.
עד"ש — ערוב, דבר, שחין.
באח""ב — ברד, ארבה, חושך, בכורות.

אט האסטו דאס פארדיענסט!

(פארזעצונג אויף 6.)

טויזענטער מוטערס זיינען דאנקבאר

"... הלואי וואלט איך געוואוסט פון דעם, ווען איך האב געהאדעוועט מיין ערשטע קינד", אזוי זאגען אונז פיעלע מוטערס.

צאפלענדע, שרייענדיגע קינדער מאכען מוטערס אלט. אונזער נייער בייבי זעל־פעיר בוך דערצעהלט, ווי צו האלטען אייער בייבי לאבענדיג און געזונט — א פארגעניגען אנשטאט א זארג. שרייבט היינט און איהר וועט עס באקומען פריי.

די בארדען קא. לימיטעד
115 רושארדזש סט., טאראנטא.
אנט.
הערען: ביטע שיקט מיט א פרייע קאפּיע פון ביכעלע "בייבי וועל־פ